

KUJDESI PËR PLAGËT MALINJE

Plagët malinje janë rezultat i infiltrimit të qelizave kancerogjene në lëkurë, enët limfatike dhe ato të gjakut duke shkaktuar humbjen e këtyre enëve dhe vdekjen e indeve. Këto leziona, mund të jenë rezultat i një kanceri primar, ose metastazë në lëkurë nga një tumor lokal ose nga një tumor në një vend të largët.

Plagë malinje quhen:

- Kancer i lëkurës
- Tumori që rritet brenda dhe përmes lëkurës
- Tumori që përhapet në gjak dhe gjëndrat limfatike (metastazat)
- Qeliza kanceroze që mbeten në lëkurë pas kirurgjisë për heqjen e një kanceri apo tumori
- Infiltrimet kutane
- Konversioni (kur një plagë e vjetër mbi 20 vjeçare, shndërrohet në kanceroze)

Qëllimi i kujdesit për plagët malinje konsiston në:

Përmirësimin e cilësisë së jetës së pacientëve me plagë malinje nëpërmjet;

- eliminimit të dhimbjeve, gjakrrjedhjes, eksudatit, erës së keqe, kruarjeve, infeksionit, heqjes së nekrozave të cilat ndikojnë në humbjen e dinjitetit të pacientit dhe izolimit të tij, probleme të cilat vijnë si pasojë e këtyre simptomave.

Mënyrat e trajtimit të plagëve malinje janë:

- **Kirurgjia**, e cila kryhet për të reduktuar masën e tumorit, por shpesh ajo mund të

mos jetë opsioni i duhur kur pacienti ka risk për hemorragji të pakontrolluar, për infeksion etj.

- **Kemoterapia**, aplikohet për të zvogëluar tumorin dhe/ose për të zvogëluar sasinë e rrjedhjeve, hemorragjise ose të dhimbjeve.
- **Rrezatimi**, aplikohet gjithashtu për zvogëlimin e masës tumorale dhe/ose për të zvogëluar sasinë e rrjedhjeve, hemorragjisë ose të dhimbjeve. Rrezatimi mund të dëmtojë lëkurën e shëndetshme rreth plagës malinje, prandaj kërkon një kujdes të veçantë, të ofruar nga profesionistë të trajnuar.
- **Terapia hormonale, përdoret** në rastet kur nuk mund të bëhet heqja e tumorit i cili shkakton plagën. Në këtë rast fokusi është tek minimizimi i dhimbjes, erës së keqe, rrjedhjeve dhe simptomave të tjera që vijnë prej plagës.

Pajisjet e nevojshme për mjekimin e plagës malinje:

- Doreza jo-sterile
- Shkumbë alginate hidropolimere me vetëngjitje
- Solucion fiziologjik 0.9%
- Xhel ose tableta metronidazol (Flagyl)
- Fasho absorbuese për shtresën e dytë me konture vetë-ngjitëse
- Adrenalinë, në rast hemorragjie

Procedura për ndërrimin e një plage malinje

- Lani duart dhe vishni doreza jo-sterile
- Hidhni mbi bandazhin egzistues solucion fiziologjik 0.9% për të njomur alginatin që

A. Vini re cepin e veshjes së plagës që është ngritur dhe rrjedhjet prej fundit të saj

të lehtësoni heqjen e tij pa dhimbje dhe gjakrrjedhje si dhe për të pastruar plagën.

- Aplikoni xhel metronidazol (Flagyl) për kontrollin e erës së keqe.

B. Veshja plagës është njomur me tretësirë fiziologjike 0.9% të ngrohtë për të hequr alginatin dhe për të pastruar plagën alginatin dhe për të pastruar plagën

Aplikohet xhel metronizadol për kontrollin e erës së keqe.

Vendoset mbi plagë shkumba hidropolimere me vetëngjitje.

Shtresa e dytë e fashimit është më e hollë, por përsëri shumë absorbente.

Shtresa e dytë ka kontrure vetëngjitëse për të parandaluar rrjedhjet.

- Aplikoni shkumbën hidropolimere me vetëngjitje
- Bandazhi i jashtëm është më i hollë dhe më i rehatshëm për pacientin por gjithsesi shumë absorbent dhe me konture me ngjitje për të parandaluar rrjedhjet nga plaga.

- Pyesni pacientin nëse është rehatuar.
- Fusni të gjitha fashat e ndërruara në një qese plastike të cilën pas mbylljes e hidhni në vendin e caktuar mundësisht jashtë ndërtesës.
- Hiqni dorezat dhe lani duart.

Procedura për lehtësimin e dhimbjes së plagës malinje

Dhimbja e plagës malinje shkaktohet nga:

- Shtypja/dëmtimi që tumori u bën mbaresave nervore ose indeve
- Mbaresat nervore të ekspozuara
- Infeksioni
- Enjtja
- Dhimbja gjatë ndërrimit të plagës

Dhimbja mund të jetë **akute** si pasojë e rritjes/përhapjes së tumorit ose **kronike** si pasojë e dëmtimit tashmë të pakthyeshëm.

Mos harroni që dhimbja bëhet më e fortë kur keni praninë e erës së keqe, e ndjenjës së zemërimit, frikës, mërziës, ankthit, humbjes së shpresës, depresionit dhe pagjumësisë. Dhimbja e pakontrolluar e privon pacientin nga aktiviteti, të fjeturit, të ngrënët dhe ai ndjehet i rënë moralisht.

Mënyrat e menaxhimit të dhimbjes së plagës malinje:

- Me medikamente
- Me garza të medikamentuara që nuk ngjiten mbi plagë
- Agjentë lokalë anestezikë
- Opioidë
- Opioidë lokalë
- Anti inflamatorë josteroidë

Këshilloni pacientin që:

- T'a mbrojnë plagën nga çdo dëmtim i mundshëm.
- Të përdorë pastrues të lëngshëm në vend tëatyre të ngurtë të cilët mund të ushtrjnë presion mbi plagë.
- Të marrë të gjitha medikamentet sipas porosisë së mjekut pa anashkaluar asnjë dozë.
- Të marrë të gjithë antibiotikët sipas porosisë së mjekut madje edhe kur mendon se ndihet më mirë apo se infeksioni ka kaluar.

Era e keqe e plagës malinje

Era e keqe vjen prej shpërbërjes së proteinave në indet e vdekura, bakterieve (aerobe dhe anaerobe) dhe rrjedhjeve nga plaga. Edukoni pacientin t'ju lajmërojë menjëherë nëse ndien ere të keqe nga plaga malinje.

Procedura për eliminimin e erës së keqe të plagës malinje

- Kërkohet ndihma e një specialisti për të bërë heqjen e indeve të vdekura/nekrozave nga plaga.
- Provoni garzat me karbon aktiv në kombinim me xhelin metronidazol të cilat vihen gjithmonë si shtresë e dytë pasi lagështia u humbet efektivitetin.
- Pasta me sheqer dhe mjalte krijon një mjedis hiperosmotik që nuk lejon rritjen e baktereve.
- Kosi natyral gjithashtu ndalon rritjen e baktereve dhe inkurajon shërimin e plagës duke ulur pH. Kosi aplikohet mbi plagë dhe lihet të veprojë për 10 minuta. Më pas shpëlahet mirë para se të lidhet plaga.
- Fashat okluzive bëjnë thithjen e eksudatit dhe nuk përhapin erën e keqe.
- Fashat ndërrohen çdo ditë për eliminim maksimal të erës së keqe.

Deodorimi i dhomës së pacientit

- Këshilloni familjarët të vendosin rërë të posaçme për folenë e maceve ose karbon(qymyr) aktiv nën shtrat apo vendet ku pacienti rri ulur ose shtrirë.
- Këshillojini të përdorin qirinjtë aromatike,aromatizues ambienti, vajra esenciale dhe të mbajnë mentol në hundë, por të mos harrojnë se të gjitha këto janë efektive vetëm në raste kur era e keqe është nën kontroll, në të kundërt krijojnë kombinime shumë më të pakëndëshme të aromave.
- Këshillojini familjarët të eliminojnë jashtë shtëpisë fashot e përdorura.

Drenazhimi i plagëve malinje

Nga plaga malinje rrjedh një lëng viskoz me erë të keqe (rreth një litër në ditë) dhe kur plaga është edhe e infektuar kërkohet trajtim i menjëhershëm. Rrjedhjet nga plaga malinje irritojnë lëkurën e shëndetshme rreth plagës, ndotin rrobat dhe shtrojet e shtratit. Pacienti ndjehet shumë keq, për shkak të njollave dhe erës së keqe dhe ka tendencë për vetëizolim.

Procedura e drenazhimit të plagës malinje

- Përdorni bandazhe super absorbente
- Ndërroni fashot shumë shpesh
- Përdorni bandazhe antiseptike dhe antimikrobiale
- Vendosni mbi plage bandazhe të posaçme në formë qeseje për të mbledhur drenazhin

Llojet e bandazheve për plage malinje me rrjedhje

Plagë me rrjedhje të pakët	Plagë me rrjedhje të pakët	Plagë me rrjedhje të pakët
<ul style="list-style-type: none"> • Garza hidrokoloide • Filma gjysëm të përshkueshëm • Garza absorbent me ngjitje të ulët	<ul style="list-style-type: none"> • Alginate/hidrofibra • Fasho në formë shkumbe • Fasha kontakti me ngjitje të ulët me shtresë të dytë absorbent. • Pajisje për kujdesin ndaj stomave	<ul style="list-style-type: none"> • Garza hidrokoloide që bëjnë kornizimin e plagës • Filma dhe kremra barrier • Mbivendosje adekuate e fashimeve

Menaxhimi i gjakrrjedhjes nga plaga malinje

Një sasi e vogël gjaku që rrjedh nga plaga malinje nuk është diçka e jashtëzakonshme. Infermieri përdor fashime dhe medikamente për kontrollin/minimizimin e gjakrrjedhjes. Edukoni pacientin t'ju lajmërojë menjëherë nëse ka gjakrrjedhje të madhe të papritur nga plaga.

Procedura për eliminimin e gjakrrjedhjes nga plaga malinje

1. Gjakrrjedhje e lehtë ose gjak që “buron” nga plaga

- Fasha alginate të njomura me solucion steril 0.9% të sodium kloridit vendosen direkt mbi plagë, me qëllim që të parandalohet ngjitja e alginatit të thatë mbi plagën malinje e cila shkakton dhimbje dhe gjakrrjedhje gjatë heqjes.

2. Gjakrrjedhje e madhe prej plagës malinje

- Aplikohet mbi plagë një sfungjer hemostatik kirurgjikal

- Injektohet solucion adrenaline (1 në 1000) në vendin e plagës (kujdes pasi shkakton nekroze iskemike për arsye të vasokonstiksionit).
- Aplikim oral ose lokal i solucionit të acidit traneksamik (për injeksion).
- Bëhet kauterizimi i enës së gjakut që rrjedh, megjithëse kjo në ditët e sotme është zëvendësuar me përdorimin e bandazheve speciale për gjakrrjedhjet
- Përdoret kremi sukralfat.

Ndjenja e kruarjes nga plaga malinje

Plagët malinje dhe lëkura përreth tyre mund të shkaktojnë kruarje të padurueshme. Kjo ndodh nga tërheqja dhe tendosja e lëkurës si pasojë e rritjes së tumorit ose nga grumbullimi i lëngjeve nën lëkurë. Fatkeqësisht në këto raste medikamentet anti-kruarje nuk funksionojnë.

Menaxhimi i kruarjes prej plagës malinje.

- Aplikoni mbi plagë bandazhe hidroxhel të cilat mbahen në frigorifer dhe kanë një efekt freskues mbi lëkurën e irrituar dhe që ka të kruara. Fashot e shtresës së sipërme është e mira të përmbajnë një film gjysëm të përshekueshëm për të parandaluar dehidratimin e plagës. Në rast të rrjedhjeve vendosni fasho absorbente me konture ngjitëse.
- Mund të përdorni kremra të posaçëm me bazë mentoli në lëkurën përreth plagës 2-3 herë në ditë ose me shpesh sipas nevojës. Këto lloje kremrash kanë efekt freskues për shkak të përmbajtjes së mentolit.